

U 94/2018 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU, Euratom) nr 1141/2014 vad gäller ett kontrollförfarande avseende överträdelser av reglerna om skydd av personuppgifter i samband med val till Europaparlamentet

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 12 september 2018 till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU, Euratom) nr 1141/2014 vad gäller ett kontrollförfarande avseende överträdelser av reglerna om skydd av personuppgifter i samband med val till Europaparlamentet samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 25 oktober 2018

Justitieminister Antti Häkkinen

Konsultativ tjänsteman Heini Huotarinen

JUSTITIEMINISTERIET

PROMEMORIA
25.10.2018

EU/2018/1545

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM ÄNDRING AV FÖRORDNING (EU, EURATOM) NR 1141/2014 VAD GÄLLER ETT KONTROLLFÖRFARANDE AVSEENDE ÖVERTRÄDELSER AV REGLERNA OM SKYDD AV PERSONUPPGIFTER I SAMBAND MED VAL TILL EUROPAPARLAMENTET

1 Allmänt

I sitt tal om tillståndet i unionen 2018 (State of the Union 2018) den 12 september 2018 framhöll kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker behovet av att säkerställa fria och rättvisa val i Europa.

I samband med detta offentliggjorde kommissionen

- meddelandet Att säkerställa fria och rättvisa val till Europaparlamentet om att förbereda sig på valpåverkan framför allt inför valet till Europaparlamentet våren 2019, 12.9.2018, COM(2018) 637 final,

- en rekommendation om nätverk för valsamarbete, insyn på nätet, skydd mot cyberincidenter och bekämpning av desinformationskampanjer i samband med val till Europaparlamentet, 12.9.2018, C(2018) 5949 final,

- en vägledning om tillämpningen av unionens dataskyddslagstiftning i samband med val, 12.9.2018, COM(2018) 638 final, och

- ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU, Euratom) nr 1141/2014, 22.10.2014, vad gäller ett kontrollförfarande avseende överträdelser av reglerna om skydd av personuppgifter i samband med val till Europaparlamentet, 12.9.2018, COM(2018) 636 final/2.

Genom den föreslagna ändringen av förordningen vill kommissionen möjliggöra ekonomiska sanktioner mot europeiska politiska partier och stiftelser som utnyttjar överträdelser av dataskyddsreglerna i syfte att avsiktligt påverka resultaten av val till Europaparlamentet. Vidare föreslås det att den myndighet som avses i förordningen ska få en egen personalstyrka som utses av myndighetens direktör. Kommissionens mål är att ändringen av förordningen ska träda i kraft före valet till Europaparlamentet 2019.

2 Förslagets huvudsakliga innehåll

Kommissionen föreslår specifika ändringar i sitt förslag till förordning. För det första föreslår kommissionen att förordningen ska innehålla bestämmelser om myndighetens personal. Tidigare har den ansvariga myndigheten fungerat så att myndighetens direktör har biståtts av personalen vid unionens institutioner. För det andra föreslår kommissionen ekonomiska sanktioner mot europeiska politiska partier och stiftelser som genom överträdelser av dataskyddsreglerna har påverkat eller försökt påverka resultaten av val till Europaparlamentet.

I anknytning till detta föreslås det att en ny artikel 10a införs i förordningen. I den nya artikel 10a anges det att om det kommer till myndighetens kännedom att en tillsynsmyndighet i den mening som avses i artikel 4.21 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 (EU:s allmänna dataskyddsförordning) har fattat ett beslut där det konstateras att en fysisk eller juridisk person har överträtt gällande regler om skydd av personuppgifter och det av beslutet i fråga framgår, eller det finns andra rimliga skäl att anta, att överträdelsen är kopplad till den politiska verksamhet som bedrivs av ett europeiskt politiskt parti eller en europeisk politisk stiftelse i samband med val till Europaparlamentet, ska myndigheten överlämna ärendet till den kommitté bestående av oavhängiga framstående personer som inrättas genom artikel 11. Kommittén ska avge ett yttrande om huruvida det berörda europeiska politiska partiet eller den berörda europeiska politiska stiftelsen avsiktligt har påverkat eller försökt påverka resultaten av val till Europaparlamentet genom att utnyttja denna överträdelse. Myndigheten ska begära yttrandet utan dröjsmål och senast en månad efter tillsynsmyndighetens beslut. Kommittén ska avge sitt yttrande inom en kort, rimlig frist som fastställs av myndigheten.

Vidare föreslås det ett tillägg till artikel 27, som handlar om sanktioner, enligt vilket myndigheten ska utdöma ekonomiska sanktioner om kommittén, i enlighet med artikel 10a, avger ett yttrande där det konstateras att ett europeiskt politiskt parti eller en europeisk politisk stiftelse avsiktligt har påverkat eller försökt påverka resultaten av val till Europaparlamentet genom att utnyttja en överträdelse av de gällande reglerna om skydd av personuppgifter.

I artikel 27 föreskrivs det också att om ett sådant beslut av tillsynsmyndigheten som avses i artikel 10a har upphävts eller om ett rättsmedel mot ett sådant beslut har varit framgångsrikt ska myndigheten ompröva de eventuella sanktioner som har utdömts i enlighet med punkt 2 a vii på begäran av det berörda europeiska politiska partiet eller den berörda europeiska politiska stiftelsen.

3 Konsekvenser för lagstiftningen i Finland

De ändringar som föreslås i förordningen om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser bedöms inte få några konsekvenser för lagstiftningen i Finland.

4 Ålands behörighet

Enligt 27 § 1 mom. 8 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om föreningar och stiftelser, bolag och andra privaträttsliga sammanlutningar samt bokföring. Med stöd av detta har landskapet inte lagstiftningsbehörighet i fråga om lagstiftning som gäller europeiska politiska partier och stiftelser.

5 Förslagets ekonomiska konsekvenser

De europeiska politiska partierna och stiftelserna samt den myndighet som avses i förordningen kommer även i fortsättningen att få EU-finansiering via Europaparlamentets budget, varför ändringen inte får några direkta konsekvenser för Finlands statsfinanser. Den föreslagna ändring som gäller personalen bedöms öka Europaparlamentets administrativa utgifter med 1,43 miljoner euro per år.

6 Rättslig grund

Förslaget till förordning grundar sig på artikel 224 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), enligt vilken Europaparlamentet och rådet genom förordningar som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska fastställa regler för de politiska partier på europeisk nivå som avses i artikel 10.4 i fördraget om Europeiska unionen och särskilt bestämmelser om deras finansiering, samt på artikel 106a i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

Den rättsliga grunden för förslaget, artikel 224 i EUF-fördraget, utgör uttrycklig rättslig grund för regler för europeiska politiska partier och särskilt för bestämmelser om deras finansiering. Partiernas stiftelser nämns inte särskilt i artikeln.

Statsrådet anser att den föreslagna rättsliga grunden är korrekt.

7 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Bestämmelser om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och stiftelser kan bara antas på EU-nivå, och sådana bestämmelser finns redan i förordning 1141/2014. Förslaget gäller ändring av denna förordning och korrigering av brister i systemet. Detta kan endast göras på EU-nivå. Statsrådet anser att förslaget följer subsidiaritetsprincipen.

Statsrådet anser att de föreslagna ändringarna inte är mer omfattande än nödvändigt för att målen i EU-fördragen ska uppnås. Statsrådet anser att förslaget följer proportionalitetsprincipen.

8 Institutionernas ståndpunkter

Under debatter i Europaparlamentet och utfrågningar om fallet Facebook/Cambridge Analytica framkom det önskemål som kommissionen har beaktat vid beredningen av förslaget.

Förslaget till förordning bereds för närvarande i Europaparlamentet, där utskottet för konstitutionella frågor ansvarar för beredningen. Föredragande i ärendet är Rainer Wieland/EPP och Mercedes Bresso/S&D.

Kommissionens paket om fria och rättvisa val har behandlats av Coreper den 2 oktober 2018 och vid rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 11 oktober 2018. Förslagen behandlas i rådets arbetsgrupp för allmänna frågor. Med tanke på den snäva tidsplanen kan man anta att förhandlingarna förs så fort som möjligt.

9 Nationell behandling av förslaget

Kommissionens paket om fria och rättvisa val har behandlats i E-skrivelse.

U-skrivelsen har behandlats i ett skriftligt förfarande i den institutionella och juridiska sektionen den 12.–17.10.2018.

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet stöder syftet med ändringarna, dvs. att förbättra öppenheten i valkampanjerna och minska risken för missbruk av personuppgifter.

Statsrådet anser att förslaget om egen personal för den myndighet som avses i förordningen är motiverat. Ändringen förbättrar myndighetens verksamhetsförutsättningar och oberoende ställning.

Statsrådet har förståelse för målet att de europeiska politiska partierna ska ställas till svars för ett eventuellt utnyttjande av överträdelser av dataskyddsreglerna i syfte att påverka valresultatet. Förslagets ekonomiska konsekvenser och deras förenlighet med de sanktioner som ingår i dataskyddslagstiftningen behöver dock utredas närmare i samband med förhandlingarna. Förslaget förefaller till denna del problematiskt med beaktande av de krav som i praktiken har ställts för utdömande av administrativa sanktioner i EU-rättens och Europadomstolens praxis.

Liksom kommissionen fäster statsrådet uppmärksamhet vid att osaklig valpåverkan är ett hot som måste tas på allvar, och att det skapar misstro mot valsystemet och hela demokratin om detta hot förverkligas. För att avvärja hotet krävs mer än enbart lagstiftningsåtgärder. Statsrådet stöder ett ökat europeiskt samarbete, så att man bättre kan förbereda sig på valpåverkan och på så sätt säkerställa att valen förlöper smidigt.

Statsrådet vill allmänt framhålla vikten av konsekvensbedömningar och öppna samråd vid lagberedningen. Kommissionen har inte låtit göra någon bedömning av ändringsförslagets konsekvenser.